

УДК 336:658.1:005

Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємства

Сердюков К.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

Головченко Ю.В.

студент

Харківського інституту фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

У статті викладено результати морфологічної оцінки поняття «фінансова безпека підприємства» на основі наукових праць вчених і фахівців у цій галузі. Визначено необхідність розробки попереджувальних заходів щодо забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства за допомогою системи показників та критеріїв їх оцінки, систематизації способів та методів ідентифікації та нейтралізації загроз, обґрунтування тенденцій та ймовірних негативних сценаріїв розвитку підприємства, що може призвести до зниження рівня фінансової безпеки підприємства, тощо.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, фінансовий стан, зовнішні та внутрішні фактори, управління ризиками, зниження негативних факторів.

Сердюков К.Г., Головченко Ю.В. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье изложены результаты морфологической оценки понятия «финансовая безопасность предприятия» на основе научных трудов ученых и специалистов в этой области. Определена необходимость разработки предупредительных мер по обеспечению надлежащего уровня финансовой безопасности предприятия с помощью системы показателей и критериев их оценки, систематизации способов и методов идентификации и нейтрализации угроз, обоснования тенденций и вероятных негативных сценариев развития предприятия, что может привести к снижению уровня финансовой безопасности предприятия, и т. д.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, финансовое состояние, внешние и внутренние факторы, управление рисками, снижение негативных факторов.

Serdyukov K.G., Golovchenko Yu.V. THEORETICAL ASPECTS OF THE COMPANY'S FINANCIAL SECURITY

The article presents the results of a morphological assessment of the concept "company's financial security", based on the scientific works of scientists and specialists in this sphere. The need to develop the preventive measures to ensure the proper level of the company's financial security, using a system of indicators and criteria for their assessment has been determined, the systematization of ways and methods of identification and neutralization of threats, justification for tendencies and probable negative scenarios for the company's development which may lead to a decrease in the level of the company's financial security etc.

Keywords: company's financial security, financial state, external and internal factors, risk management, and reduction of negative factors.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В кризових умовах, які склалися в економіці України, істотним є питання про забезпечення фінансової безпеки підприємства, оскільки здатність підприємства стабільно розвиватися та здійснювати ефективну господарську діяльність визначається стійкістю його фінансового стану, ефективністю фінансової діяльності, а також здатністю протистояти внутрішнім та зовнішнім негативним факторам, забезпечення цих основних принципів діяльності підприємств України дасть змогу економіці України вийти з системної кризи і ступити на шлях соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах нестабільного економічного розвитку важливою умовою стало розроблення системи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання, тому ґрунтовним вивченням цієї теми займається багато вітчизняних науковців, таких як А.О. Єпіфанов [1], І.А. Бланк [2], О.С. Журавка [3], Ж.В. Кудрицька [4], В.І. Куцик [5], Ю.В. Лаврова [6], І.П. Мойсеєнко [7], О.Е. Пономаренко [8], Н.Й. Реверчук [9], І.В. Чібісова [10], Т.Ю. Загорельська [11].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику

кількість публікацій, розробка заходів щодо забезпечення стійкості підприємства до негативних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища, а також управління ризиками потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Необхідність обґрунтування поняття «фінансова безпека підприємства» обумовлена перш за все складним механізмом її забезпечення в умовах системної кризи, що розгорнулася в Україні. Основні аспекти фінансової безпеки підприємства

ґрунтуються на забезпеченні багатьох факторів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, які потребують постійного моніторингу та вчасного реагування з метою забезпечення стабільної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість дослідників дотримуються думки, яка базується на визначенні фінансової безпеки держави з екстраполяцією її на мікрорівень. У загальному випадку фінансову безпеку суб'єктів підприємництва представляють як певний механізм, що, з одного боку,

Таблиця 1

Морфологічна оцінка поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор, джерело	Поняття	Ключові слова
І.А. Бланк [2, с. 24]	Фінансова безпека підприємства – кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періодах.	Детермінований рівень фінансового стану підприємства
О.С. Журавка [3, с. 235]	Фінансова безпека підприємства – здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема фінансову, діяльність ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів.	Здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську та фінансову діяльність
Ж.В. Кудрицька [4]	Фінансова безпека підприємства – збалансований стан його елементів та підсистем як окремої економічної системи, що можуть бути виражені кількісними чи якісними показниками та характеризуються стійкістю до негативних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища й здатністю забезпечити її ефективне функціонування, стабільність розвитку та економічного зростання.	Стійкість підприємства до негативних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища
В.І. Куцик [5, с. 252]	Фінансова безпека підприємства – діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та росту власного капіталу в поточній та стратегічній перспективі.	Діяльність з управління ризиками
Ю.В. Лаврова [6, с. 275]	Фінансова безпека підприємства є системою, що забезпечує стабільність важливих фінансових пропорцій розвитку підприємства, які формують захищеність його фінансових інтересів у балансі з фінансовими інтересами його економічних агентів.	Стабільність важливих фінансових пропорцій розвитку підприємства
І.П. Мойсеєнко [7, с. 28]	Фінансова безпека підприємства – стан, який забезпечує захищеність фінансово-економічних інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз та створює необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах.	Стан, який забезпечує захищеність фінансово-економічних інтересів підприємства

Закінчення таблиці 1

О.Е. Пономаренко [8, с. 79]	Фінансова безпека підприємства – це визначений якісно та кількісно рівень фінансового стану підприємства та діяльність, спрямована на досягнення такого стану, який характеризується збалансованістю і якістю використання фінансових інструментів економічної системи та забезпечує її здатність реалізувати свою місію й забезпечувати стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів.	Здатність реалізувати місію підприємства
Н.Й. Реверчук [9, с. 22]	Фінансова безпека підприємства – захист від можливих фінансових витрат і попередження банкрутства.	Попередження банкрутства
І.В. Чібісова [10]	Фінансова безпека підприємства – це складова економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується стійкістю до загроз.	Складова економічної безпеки підприємства
Власне визначення	Фінансова безпека підприємства – складова економічної безпеки підприємства, стан, який забезпечує захищеність від можливих фінансових витрат і попередження банкрутства, а також дає можливість реалізувати свою місію.	

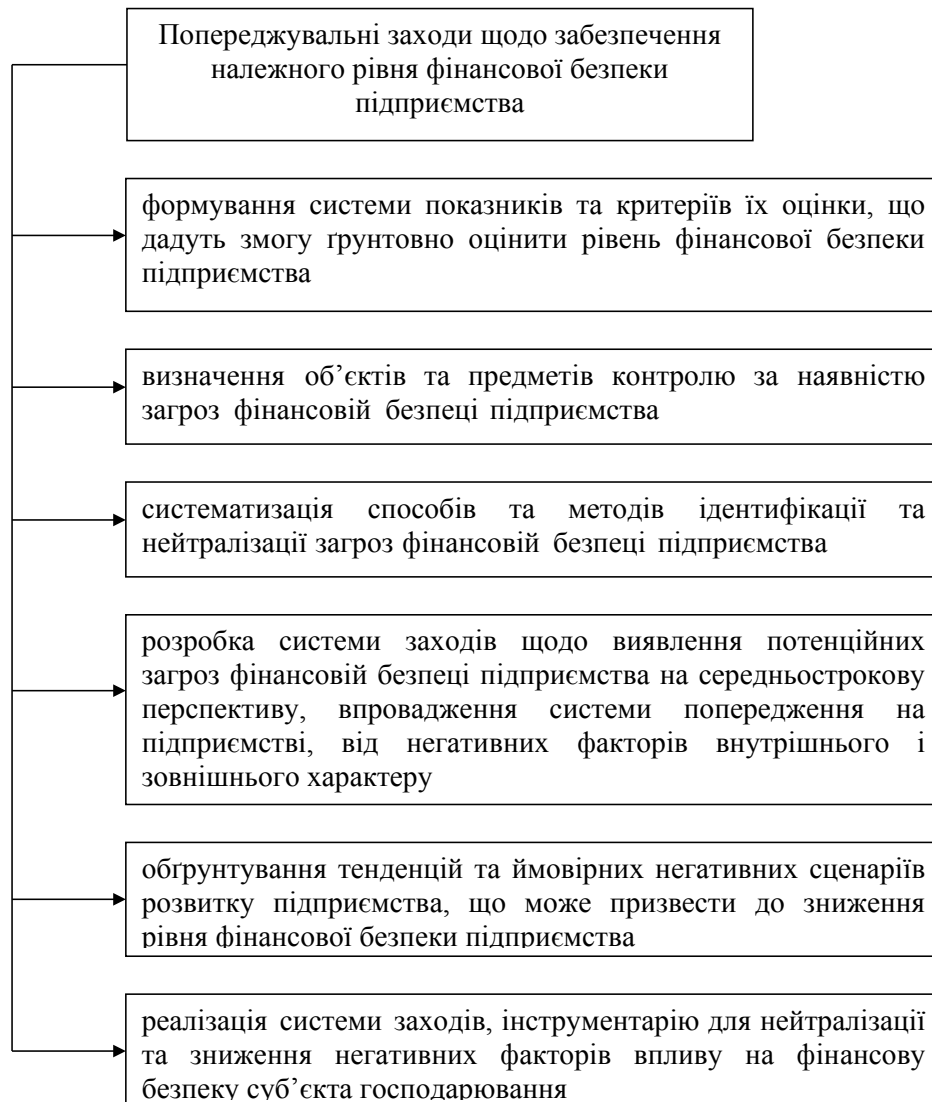

Рис. 1. Попереджувальні заходи щодо забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства

забезпечує стабільність фінансової системи шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів [1, с. 20].

Запорукою прогресивного розвитку підприємств та головною передумовою їх стабільної діяльності є розробка ефективної системи оцінки рівня фінансової безпеки підприємств, дослідження основних ризиків, загроз та небезпек, що можуть вплинути на стан фінансової безпеки, а також формування стратегії та механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

В табл. 1 представлено морфологічну оцінку поняття «фінансова безпека підприємства».

В процесі реалізації завдання забезпечення своєчасного виявлення й усунення загроз і небезпек фінансовій безпеці підприємства відбувається визначення потенційних та реальних негативних факторів впливу на фінансову безпеку підприємства, джерел загроз і небезпек та можливих їх негативних наслідків для фінансової діяльності підприємства, а також відбувається розроблення заходів, спрямованих на запобігання реалізації загроз та переходу їх у небезпеки з метою мінімізації втрат підприємства.

На рис. 1. представлено попереджувальні заходи щодо забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства.

З рис. 1 можна зробити висновок, що в умовах економічної та політичної нестабільності функціонування підприємств значною мірою залежить від раціональної та ефективної системи управління, яка повинна будуватися стратегічно для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоздатності підприємства.

Саме низький рівень ефективності системи управління фінансовою безпекою підприємства є причиною виникнення кризових явищ, що призводить до неспроможності ефективного запобігання негативним факторам внутрішнього і зовнішнього характеру, тому впровадження перш за все попереджувальних заходів щодо забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства дасть змогу вчасно реагувати на виклики сьогодення.

Спроможність протистояти наявним і виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні заподіяти фінансової шкоди суб'єкту господарювання, є головною умовою фінансової безпеки підприємства. Загальну систему управління фінансовою безпекою підприємства формують підсистеми управління, контролю, планування, аналізу та інформаційного забезпечення. Управління фінансовою безпекою входить до загальної системи управління безпекою підприємства, при цьому вона становить найважливішу його функціональну підсистему, яка забезпечує реалізацію управлінських рішень переважно у фінансовій сфері діяльності суб'єкта господарювання [11, с. 245].

Висновки з цього дослідження. У складних умовах сьогодення перед суб'єктами господарювання стоїть непроста задача, яка полягає у тому, щоб сформувати дієву систему попередження зовнішніх і внутрішніх загроз діяльності підприємства. Впровадження попереджувальних заходів дасть змогу чітко діагностувати, контролювати та нейтралізувати негативні фактори, тому розробка дієвої стратегії фінансової безпеки підприємства є необхідною складовою і потребує комплексного вивчення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : [монографія] / [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.] ; за заг. ред. А.О. Єпіфанова. – Суми : ДВНЗ УАБС НБУ, 2009. – 295 с.
2. Бланк І.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Журавка О.С. Теоретичні аспекти формування системи фінансової безпеки підприємства / О.С. Журавка, Є.К. Бондаренко // Інноваційна економіка. – 2012. – № 4. – С. 234–237.
4. Кудрицька Ж.В. Система управління фінансовою безпекою підприємства / Ж.В. Кудрицька // Ефективна економіка. – 2012. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>.
5. Куцик В.І. Фінансова безпека підприємства самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення / В.І. Куцик, А.І. Бартиш // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.4 – С. 250–255.
6. Лаврова Ю.В. Фінансова безпека підприємства: класифікація загроз / Ю.В. Лаврова // Економічний аналіз. – 2011. – № 9. – Ч. 2. – С. 274–277. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2011_9_2/pdf/lavrova.PDF.
7. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.

8. Пономаренко О.Е. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємств / О.Е. Пономаренко // Економіка розвитку. – 2010. – № 1 (53). – С. 77–80.
9. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур : [монографія] / Н.Й. Реверчук. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.
10. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppci/2011_31/Chibis.pdf.
11. Загорельська Т.Ю. До проблеми формування системи управління фінансовою безпекою на підприємстві / Т.Ю. Загорельська // Вісник ДНУ. Сер. В: Економіка і право. – 2009. – Вип. 2. – С. 243–247.